

Fågelinventering av detaljplaneområdet Bergvik

Utförare: Olle Kvarnbäck, Naturvisaren

Datum: 2017-06-13

Beskrivning av området

Det inventerade området utgörs av 22 ha, mestadels skog, men även trädgård kring Månsgården (för karta se bilaga 1). Skogen domineras av risrik, äldre, tallskog, med inslag av löv och gran, särskilt i sänkor i terrängen förekommer rikligt med lövträd, främst björk, asp och en del rönn, men även ek och hägg förekommer liksom vide och al i fuktiga partier. I den västra delen finns ett mindre tall- och björkbevuxet myrområde med skvattram och ängsull.

Skogen har påtagliga naturskogsqualiteter med stor trädslagsblandning, flerskiktning och ganska riklig förekomst av död ved, i form av lågor och högstubbar.

Metod

Fågelfaunan har inventerats vid två tillfällen, 4 maj och 1 juni 2017. Inventeringen har genomförts under morgon/förmiddag vid tjanlig väderlek (ej frisk/hård vind eller nederbörd). Metodiken har varit en form av revirkartering, d v s att långsamt gå igenom området och notera alla fåglar som hörs eller syns samt eventuella häckningsindicer. Alla delar av området har besökts. Två besök räcker inte för att göra en heltäckande revirkartering men ger en god bild av vilka arter som förekommer i området och ungefär i vilken omfattning. Eftersom besöken gjorts på morgon/förmiddag säger inventeringen inget om förekomsten av nattaktiva fåglar som nattskärre, ugglor och nattsångare. Av dessa är det främst nattskärre och eventuellt kattuggla eller sparvuggla som biotopen kan tänkas passa för.

Utöver fältinventeringen har även gjorts en sökning i Artportalen av tidigare fynd från området. Inga fynd hittades.

Fåglar

Totalt observerades 24 arter (tabell 1) som använde området för födosök eller boplats/revirhävdande. Fågelfaunan kan betraktas som representativ för de ingående biotoperna. Mest intressanta fynd var:

Kungsfågel (*Regulus regulus*). Rödlistad i kategorin sårbar (VU).

Fyra sjungade hanar noterades i äldre barrskogsbestånd som innehöll gran. Därtill en födosökande individ. Arten är kraftigt minskande i Sverige sedan lång tid tillbaka och har nyligen (2015) hamnat på rödlistan. Kungsfågeln är helt bunden till barrträd, främst granskog och granblandad skog. Helst väljer den bestånd med stora granar där det finns en komplex flerskiktad struktur, men arten förekommer även i yngre, täta granskogar. Reviren är små och i gammal flerskiktad granskog kan det finnas upp till 50 par/100 hektar i lämpliga miljöer. Även om reviren är små saknas arten ofta i små isolerade granbestånd.

Talltita (*Poecile montanus*). Indikatorart för miljömålet Levande skogar.

En lockande individ upphöll sig i området strax nedanför Månsgården i väster, i branten med blandskog med inslag av högstubbar och äldre gran och asp. Liksom sin släkting entitan en hålhäckande art som är beroende av död ved men som kan hålla tillgodo med barrdominerade skogar med stort tallinslag. Talltitan behöver större sammanhängande skogsområden då den har ovanligt stora revir, 10–20 hektar, för att vara en så liten fågel. Den är en indikator på värdefullare barrskogar. Minskande.

Entita (*Poecile palustris*). Indikatorart för miljömålet Levande skogar.

Ett par uppehöll sig i ett fuktigt parti i området sydöstra del, med inslag av videbuskar och lövträd. Entitan är en hålhäckande mes som kräver murkna och helt eller delvis rötade lövträdstammar för att kunna hacka ut sitt bohål. En god indikator på skogar med rikt lövinslag och med god tillgång på död ved (Persson & Fasth, 2015). Entitan har relativt stora revir, ca 4-5 ha (Artdatabanken, 2006), är ortstrogen och en utpräglad stannfågel.

Tofsmes (*Lophophanes cristatus*). Indikatorart för miljömålet Levande skogar.

Minst ett revir i tallskogen i områdets östra del. Tofsmesen är den mest barrskogsanknutna av skogsmesarna och häckar sällan i lövdominerade miljöer. Generellt verkar den föredra talldominerad skog eller åtminstone skog med inslag av tall. Som för flertalet av de andra skogsmesarna finns den dock gärna i anslutning till fuktigare partier, ofta flerskiktade, med lövinslag. En bra indikatorart i äldre talldominerade skogar. (Miljömål.se. 2017)

Trädkrypare (*Certhia familiaris*). Indikatorart för miljömålet Levande skogar.

Minst två par, varav ett i branten väster om Månsgården och det andra på tallmossen i väster. Trädkryparen föredrar gammal skog, eller åtminstone skog med inslag av gamla träd där den kan finna föda och boplats. Stannfågel.

Järnsparv (*Prunella modularis*). Fridlyst enl. artskyddsförordningen.

En sjungande hane i norra kanten av tallmossen i västra delen av området. Järnsparven har en långsiktigt minskande trend i Sverige, men en positivare utveckling de senaste tio åren. Järnsparven häckar i många olika typer av miljöer, som löv- och barrskog, buskage och dungar i jordbrukslandskapet samt i södra Sverige trädgårdar och parker. Gemensamt är att det finns ett tätt buskskikt. De tätaste förekomsterna finns i skogsmark med stort inslag av unga granar, t.ex. granplanteringar och yngre granskog. Reviren är relativt små, ofta i storleksordningen något eller några hektar, och tätheten i skogsmark varierar ofta mellan några par/km² till ca 50 par/km². Boet byggs på marken i tät vegetation. (Skogsstyrelsen, 2017)

Slutsatser

Området hyser en representativ fågelfauna för de ingående naturtyperna. Förekomst av kungsfågel, trädkrypare och alla skogsmesar utom svartmes indikerar att det är ett artrikt och välfungerande skogsekosystem, med naturskogskvaliteter, trots närheten till E18 och stora shoppingcenter. Utöver observerade arter fanns också många spår efter spillkråka (NT), dock mest äldre spår. Mest överraskande var förekomsten av talltita som har stora revir och mest förknippas med stora sammanhängande skogsområden.

Det är svårt att välja ut någon del som är mer värdefull än de andra, det skulle i så fall vare branten väster om herrgårdsbyggnaden, som hyser gott om boträd och där både kungsfågel, talltita och trädkrypare observerats. Den minst värdefulla, enligt inventeringen, är den västligaste delen närmast kraftledningen.

Tabell 1. Förteckning över fågelarter observerade under inventeringen.

EU= arter upptagna i handbok för artskyddsförordningen, där M=långsiktigt minskande trend > 50 % 1980-2012 (Naturvårdsverket, 2017). Indikator = arten är upptagen som indikator för biotopen enligt de nationella miljömålen. Häckningskriterie anger det högsta iakttagnahäckningskriteriet.

Fågelart	Rödlista	EU	Indikator naturvärde	Bergvik revir	Häcknings- kriterie
Kungsfågel	VU			4	E
Talltita		M	x	1	C
Entita		M	x	1	D
Tofsmes			x	1	E
Trädkrypare			x	2	D
Järnsparv		M		1	C
Kråka				1	B
Trädpiplärka				3	C
Ärtsångare				1	C
Korsnäbb (ob.)				1	B
Nötväcka				1	E
Svarthätta				2	C
Rödhake				5	E
Bofink				6	C
Lövsångare				8	C
Blåmes				3	D
Talgoxe				5	C
Svartvit flugsnappare				1	B
Koltrast				2	B
Ringduva				2	D
Grönfink				2	E
Grönsiska				1	B
Taltrast				1	C
Tamduva				2	A

Källor

- Artdatabanken. 2006. Artfaktablad för Entita. www.artdatabanken.se
- Persson, O. & Fasth T. 2015. Inventering av häckfågelfaunan kring Välsviken. Pro Natura.
- www.miljömål.se. 2017-06-12. Fördjupning - Häckande fåglar i skogen.
- Naturvårdsverket. 2017. Uppföljning av fågelpopulationernas utveckling. Rapportering till EU.
- Skogsstyrelsen. 2017. Vägledning för hänsyn till fåglar. Artvisa vägledningar.

Bilagor

1. Karta över inventeringsområdet med centrum för intressanta fågelrevir markerade.

